РЕШЕНИЕ НА СЪДА (осми състав)

10 февруари 2011 година *

По дело C-30/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Linköpings tingsrätt (Швеция) с акт от 28 октомври 2009 г., постъпил в Съда на 19 януари 2010 г., в рамките на производство по дело

Lotta Andersson

срещу

Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten,

СЪДЪТ (осми състав),

състоящ се от: г-н K. Schiemann (докладчик), председател на състав, г-жа A. Prechal и г-н E. Jarašiūnas, съдии,

* Език на производството: шведски.

генерален адвокат: г-н Y. Bot,
секретар: г-н A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten, от адв. S. Granath, advokat,

— за шведското правителство, от г-жа A. Falk и г-н A. Engman, в качеството на представители,

— за испанското правителство, от г-н M. Muñoz Pérez, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, от г-н J. Enegren, в качеството на представител,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 10, буква в) от Директива 80/987/ЕИО на Съвета от 20 октомври 1980 година относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател (ОВ L 283, стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 197), изменена с Директива 2002/74/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2002 година (ОВ L 270, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 149, наричана по-нататък „Директива 80/987“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Andersson и Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten (надзорен орган в областта на несъстоятелността) относно правото на г-жа Andersson да получи плащане по дължимо вземане, произтичащо от трудово правоотношение в рамките на обявено в несъстоятелност предприятие, в което г-жа Andersson е била единият от двамата му акционери.

Правна уредба

Правна уредба на Съюза

Директива 80/987

3 По силата на член 1, параграф 1 от Директива 80/987 тя се прилага за вземания на работниците и служителите, произтичащи от трудови договори или от трудови правоотношения и съществуващи срещу работодатели, които се намират в състояние на неплатежоспособност по смисъла на член 2, параграф 1 от тази директива.

4 Съгласно член 10, буква в) от Директива 80/987 тя не засяга правото на избор на държавите членки да отказват или намаляват отговорността, посочена в член 3 от тази директива, или гаранционното задължение, посочено в член 7 от същата директива, в случаите, когато работникът или служителят лично или заедно със свои близки роднини е бил собственик на съществена част от предприятието или дейността на работодателя и е имал значително влияние върху дейността му.

Директива 2008/94/ЕО

5 Тъй като Директива 80/987 е изменяна съществено няколко пъти, в стремеж към яснота и рационалност тя е кодифицирана с Директива 2008/94/ЕО на

Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател (кодифицирана версия) (ОВ L 283, стр. 36).

6 Съгласно съображение 7 от Директива 2008/94:

„Държавите членки могат да въвеждат ограничения на отговорността на гарантиращите институции, които следва да бъдат съобразени със социалната цел на директивата и могат да бъдат съобразени с различните нива на претенции."

7 Член 3 от тази директива предвижда:

„Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да осигурят, че гарантиращият орган гарантира, при спазване на член 4, изплащането на дължимите вземания, произтичащи от трудови договори или трудови правоотношения, включително тогава, когато се предвижда от националното законодателство, от обезщетения при прекратяване на трудовото правоотношение.

Вземанията, които се погасяват от гарантиращия орган, представляват плащания по дължими вземания, отнасящи се към период преди и/или когато е приложимо, след определена от държавите членки дата."

8 Съгласно член 7 от посочената директива:

„Държавите членки приемат необходимите мерки, за да гарантират, че невнасянето в осигурителните институции на задължителните вноски, дължими от работодателя по силата на националните законно установени схеми за социална сигурност, преди изпадането му в неплатежоспособност, не засяга правото на вземане на работниците или служителите срещу тези осигурителни институции, доколкото вноските за сметка на работника или служителя са били предварително начислени върху изплатените възнаграждения."

9 Член 12 от Директива 2008/94 гласи:

„Настоящата директива не засяга правото на избор на държавите членки:

а) да вземат мерки за предотвратяване на злоупотреби;

б) да изключват или да ограничават задължението, посочено в член 3, или задължението за гаранции, посочено в член 7, ако се окаже, че изпълнението на задължението е неоправдано поради наличието на специални връзки между работодателя и работника или служителя и на общи интереси, произтичащи от прикрито споразумение между тях;

в) да отказват или намаляват отговорността, посочена в член 3, или гаранционното задължение, посочено в член 7, в случаите, когато работникът или служителят лично или заедно със свои близки роднини е бил собственик на съществена част от предприятието или дейността на работодателя и е имал значително влияние върху дейността му."

Национална правна уредба

10 Член 1, параграф 1 от Закона за гарантиране на заплатите (lönegarantilagen 1992:497, SFS 1992, № 497) предвижда, че държавата е длъжна да изплати вземанията за възнаграждения на работници и служители, дължими от работодатели, чиято неплатежоспособност е установена в Швеция или в друга северноевропейска страна.

11 Съгласно член 7, параграф 1 от същия закон в случай на несъстоятелност плащането като гаранция, дължима от държавата, се прилага към вземанията относно заплатата или другите възнаграждения, както и към пенсиите, които се ползват от привилегия по силата на членове 12 и 13 от Закона за правото на предпочтително удовлетворение (förmånsrättslagen 1970:979, SFS 1970, № 979).

12 По силата на член 7а от Закона за гарантиране на заплатите това плащане като гаранция обаче не се отнася до работниците и служителите, посочени в член 12, шеста алинея от Закона за правото на предпочтително удовлетворение.

13 Според член 12, първа алинея от Закона за правото на предпочтително удовлетворение общата привилегия се прилага към вземането за заплата или за друго възнаграждение въз основа на трудова заетост на работник или служител.

14 Член 12, шеста алинея от същия закон предвижда, че ако длъжникът в несъстоятелност е търговец, работникът или служителят, който лично или заедно със свои близки роднини е бил собственик на съществена част от предприятието и е имал значително влияние върху дейността му през шестте месеца, предхождащи искането за обявяване в несъстоятелност, не се ползва от никаква привилегия по този член, що се отнася до неговото възнаграждението или право на пенсия.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

15 Linköpings Ridskola AB (наричано по-нататък „Linköpings Ridskola“) е обявено в несъстоятелност на 23 декември 2008 г. Г-жа Andersson, която е ищец в главното производство и е живяла във фактическо съжителство с г-н Andersson от 1996 г. до 2008 г., е притежавала като него 50 % от акциите на това дружество.

16 Г-жа Andersson е придобила акциите си въз основа на дарение през 2006 г. и е била наета на работа в Linköpings Ridskola от средата на 90-те години. Тя е заместник-член на управителния му съвет и е упълномощена с правото да полага подписа си самостоятелно от името на това дружество до момента, в който г-н Andersson, титулярен и единствен член на управителния съвет, решава да оттегли това право на 20 ноември 2008 г.

17 На 12 януари 2009 г. синдикът отказва на г-жа Andersson възможността да се ползва от гаранцията за вземанията ѝ за заплати по Закона за гарантиране на заплатите с мотива, че тя е била собственик на съществена част от разглежданото дружество и е имала значително влияние върху дейността му през шестте месеца, предхождащи искането за обявяване в несъстоятелност на това дружество, и че по силата на член 12, шеста алинея от Закона за правото на предпочтително удовлетворение тя не може да се ползва от предвидената в посочения член 12 привилегия.

18 В рамките на иска си пред Linköpings tingsrätt г-жа Andersson претендира да ѝ се изплатят заплатата за месец декември 2008 г. и част от заплатата за месец януари 2009 г., както и обезщетение за неспазване на срока за предизвестие и сумите, дължими като платен годишен отпуск в общ размер от 138 240 SEK [шведски крони] ведно със законната лихва. Тя твърди, че се ползва от привилегията, предвидена в член 12 от Закона за правото на предпочтително удовлетворение, и че случаят не попада в приложното поле на посочения член 12, шеста алинея, тъй като, макар да е вярно, че е била собственик на съществена част от Linköpings Ridskola, към момента на подаване на искането за обявяване

в несъстоятелност тя изобщо не е имала значително влияние върху дейността на това дружество, нито възможност да го ръководи.

19 При тези обстоятелства Linköpings tingsrätt решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Съвместима ли е с член 10, буква в) от Директива [...] 80/987 [...] национална разпоредба, която изключва възможността работник или служител да се ползва от правото на предпочтително удовлетворение (привилегия), поради това че лично или заедно със свои близки роднини е бил собственик на съществена част от предприятието и е имал значително влияние върху дейността му през шестте месеца, предхождащи искането за обявяване в несъстоятелност?“

По преюдициалния въпрос

20 В началото следва да се отбележи, че преюдициалният въпрос се отнася до тълкуването на член 10, буква в) от Директива 80/987, докато, както правилно посочват в писмените си становища ответникът по главното производство, испанското правителство и Европейската комисия, предвид факта, че разглежданото дружество е обявено в несъстоятелност на 23 декември 2008 г., релевантна за анализа на делото по главното производство е Директива 2008/94, която е влязла в сила на 17 ноември 2008 г. Тази директива представлява кодификация на Директива 80/987 и съдържа по същество същите разпоредби като последната. Така член 12, буква в) от Директива 2008/94 възпроизвежда член 10, буква в) от Директива 80/987 с идентичен текст.

21 Ето защо поставеният от запитващата юрисдикция въпрос следва да се преформулира в смисъл, че с него се иска да се установи дали член 12, буква в) от Директива 2008/94 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска разпоредба на националното право, която изключва възможността работник или служител да се ползва от гаранцията за изплащане на дължимите вземания на работниците и служителите, поради това че лично или заедно със свои близки роднини е бил собственик на съществена част от съответното предприятие и е имал значително влияние върху дейността му през шестте месеца, предхождащи искането за обявяване в несъстоятелност на това предприятие.

22 В това отношение следва да се отбележи, че в член 3 от Директива 2008/94 е предвидено задължение за изплащане на дължимите вземания на работниците и служителите, докато член 12, буква в) от същата директива позволява на държавите членки да откажат или намалят отговорността за изпълнението на това задължение, когато работникът или служителят лично или заедно със свои близки роднини е бил собственик на съществена част от предприятието или дейността на работодателя и е имал значително влияние върху дейността му.

23 В член 12, буква в) от Директива 2008/94 изобщо не се споменава срок, през който да е притежавана съществена част от предприятието и да е упражнявано значително влияние върху дейността му, за да може да се откаже или намали отговорността за изпълнението на посоченото задължение. За да се установи дали тази разпоредба допуска определянето на шестмесечен срок като предвидения в разглежданото по главното производство национално законодателство, следва да се анализират структурата на посочената разпоредба и преследваните от нея цели.

24 В това отношение от съображение 7 и член 12, букви а)—в) от Директива 2008/94 следва, че законодателят не е искал да се възпрепятства възможността държавите членки да определят граници на отговорността на гарантиращите институции в някои случаи, включително в тези, описани в посочения член 12, буква в). Последният се основава, наред с други, и на мълчаливата презумпция, че работник или служител, който едновременно е собственик на съществена част от съответното предприятие и има значително влияние върху дейността

му, може вследствие на това да носи отчасти отговорност за неплатежоспособността на това предприятие.

25 Тази възможност обаче трябва да се преценява с оглед на социалната цел на Директива 2008/94, която се състои в това да гарантира на всички работници и служители минимална закрила в рамките на Европейския съюз в случай на неплатежоспособност на работодателя чрез изплащането на дължимите вземания, които произтичат от трудови договори или от трудови правоотношения и се отнасят до възнаграждението за определен период (вж. в този смисъл, Решение от 11 септември 2003 г. по дело Walcher, C-201/01, Recueil, стр. I-8827, точка 38 и цитираната съдебна практика).

26 Освен това Съдът вече е приел, че прилагането на национална правна норма, целяща избягването на злоупотреби, не може да възпрепятства пълното действие и еднаквото прилагане на разпоредбите на правото на Съюза в държавите членки (Решение по дело Walcher, посочено по-горе, точка 37).

27 При все това национална разпоредба, която подобно на случая по главното производство ограничава категорията работници и служители, които не се ползват от гаранцията за изплащане на дължимите вземания, до категорията работници и служители, които са били собственици на съществена част от съответното предприятие и са имали значително влияние върху дейността му през шестте месеца, предхождащи искането за обявяване в несъстоятелност на това предприятие, не възпрепятства нито постигането на целта на член 12, буква в) от Директива 2008/94, нито това на социалната цел на същата директива. Всъщност при подобни обстоятелства не може да се изключи, че работникът или служителят, на когото е отказано да се ползва от гаранцията, може да носи отговорност за неплатежоспособността на разглежданото предприятие.

28 Предвид изложеното по-горе на поставения въпрос следва да се отговори, че член 12, буква в) от Директива 2008/94 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска разпоредба на националното право, която изключва възможността работник или служител да се ползва от гаранцията за изплащане на дължимите вземания на работниците и служителите, поради това че лично или заедно със свои

близки роднини е бил собственик на съществена част от съответното предприятие и е имал значително влияние върху дейността му през шестте месеца, предхождащи искането за обявяване в несъстоятелност на това предприятие.

По съдебните разноски

29 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (осми състав) реши:

Член 12, буква в) от Директива 2008/94/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател (кодифицирана версия) трябва да се тълкува в смисъл, че допуска разпоредба на националното право, която изключва възможността работник или служител да се ползва от гаранцията за изплащане на дължимите вземания на работниците и служителите, поради това че лично или заедно със свои близки роднини е бил собственик на съществена част от съответното предприятие и е имал значително влияние върху дейността му през шестте месеца, предхождащи искането за обявяване в несъстоятелност на това предприятие.

Подписи